

BOSHLANG'ICH SINFLARDA RAQAMLİ BAHOLASH VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING METODIK IMKONIYATLARINI ISHLAB CHIQISH ZARURATI

İbrohimova Gavhar Xudaynazar qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, 70110401-

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(Boshlang'ich ta'lim)mutaxassisligi I-bosqich magistri

Tel.937661030

Ilmiy maslahatchi:

O'zMPU, ilmiy pedogogik kadrlar bo'limi boshlig'i

Abdullayeva Barno Sayfiddinovna

Annotatsiya: Ushbu tezisda boshlang'ich sinflarda raqamli baholash vositalaridan foydalanishning metodik imkoniyatlari va ularni ishlab chiqish zarurati tahlil etiladi. Raqamli baholash tizimlarining afzalliklari — o'quvchilar bilimini tezkor baholash, individual yondashuvni kuchaytirish, o'qituvchining vaqtini tejash va ta'lim jarayonini optimallashtirish kabi jihatlar yoritiladi. Shuningdek, raqamli vositalardan foydalanish boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'quv faoliyatini monitoring qilish, qiziqishini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashda muhim omil ekanligi asoslanadi. Mazkur tadqiqot raqamli baholashning amaliy joriy etilishi uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqish zaruratini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, raqamli baholash, elektron test, diagnostika, raqamli platforma, monitoring, elektron portfoliolar, metodika, raqamli kompetensiya.

KIRISH

Bugungi kunda boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Xususan, raqamli baholash vositalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim,

ko'nikma va kompetensiyalarini aniq, tezkor hamda shaffof baholash imkonini beradi. An'anaviy baholashning subyektiv omillari ko'pligi sababli o'quv natijalarining real ko'rsatkichlarini aniqlash qiyinlashadi. Raqamli baholash tizimlari esa avtomatlashtirilgan tahlil, real vaqt rejimida qayd etish, o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini yaratadi. Raqamli test platformalari, elektron jurnal va kundaliklar, onlayn diagnostik tizimlar, elektron portfoliolar, mobil ilovalar, o'yin-elementli baholash vositalari boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga mos bo'lib, ularda fanga nisbatan qiziqish va motivatsiyani oshiradi. Bunday vositalar o'quvchining xatolariga tahliliy munosabat bildirish, darhol "feedback" berish, individual yondashuv asosida o'qitish imkonini beradi. Raqamli baholash metodikasini ishlab chiqish o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish, ta'lim jarayonini samarali boshqarish, o'quv faoliyatining obyektiv natijalarini aniqlash hamda o'quvchilarning mustaqil o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishda alohida ahamiyatga ega. Shu bois, boshlang'ich ta'limda raqamli baholash vositalaridan foydalanishning ilmiy-metodik asoslarini yaratish va takomillashtirish zamon talabi sanaladi. Zamonaviy ta'lim jarayoni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashib borayotgan bir davrda boshlang'ich ta'limda baholashning sifatini oshirish, o'quvchining individual rivojlanishini kuzatish va o'qituvchi faoliyatini yengillashtirish maqsadida raqamli baholash vositalaridan foydalanish dolzarb masalalardan biridir. Mazkur tadqiqot raqamli baholash tizimining boshlang'ich sinflarda qo'llanishi bo'yicha metodik imkoniyatlarni ishlab chiqishni nazarda tutadi. Raqamli baholash vositalari (onlayn testlar, elektron

portfoliolar, interaktiv platformalar, diagnostika dasturlari) ta'lim jarayonini shaffof, aniq va individual yondashuvga asoslangan holda tashkil etishga yordam beradi. Ularni metodik jihatdan to'g'ri qo'llash o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, o'qituvchi uchun tahliliy ma'lumotlar yaratadi va baholashning obyektivligini kuchaytiradi.

METODLAR

1. Kuzatish metodi-Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli baholash vositalari bilan ishlash jarayonini bevosita kuzatish.Ularning faolligi, qiyinchilik darajasi va qiziqishlarini aniqlash.

2. Tajriba-sinov (eksperimental) metodi-Raqamli baholash vositalarini sinfda bosqichma-bosqich joriy qilish. Natijalarni an'anaviy baholash bilan taqqoslash. Samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash.

3. So'rovnoma va intervyu metodi-O'qituvchi, ota-ona va o'quvchilardan raqamli baholash vositalarining qulayligi, samaradorligi va qabul qilinishi haqida ma'lumot yig'ish. Subyektiv fikrlarni tahlil qilish orqali metodik takliflar ishlab chiqish.

4. Taqqoslash metodi-Raqamli baholash va an'anaviy baholashning afzallik va kamchiliklarini tahlil qilish. Turli platformalar (Kahoot, Quizizz, Menti, ClassDojo) imkoniyatlarini solishtirish.

5. Analitik-tahliliy metod-Ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalarni o'rganish. Digital assessment bo'yicha ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish. Olingan ma'lumotlar asosida metodik model ishlab chiqish.

6. Modellashtirish metodi-Boshlang'ich sinflar uchun raqamli baholashning metodik modelini yaratish.Baholash jarayonining algoritmlarini ishlab chiqish (diagnostika-monitoring → tahlil → qayta aloqa).

NATIJALAR

Boshlang'ich sinflarda raqamli baholash vositalaridan foydalanish metodikasini ishlab chiqish o'quv jarayonining samaradorligini oshirishi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniq va tezkor aniqlash imkonini berishi bilan ahamiyatlidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli baholash vositalari (onlayn testlar, kvizlar, interaktiv platformalar, elektron kundaliklar) o'quvchilarni o'quv jarayoniga faollik bilan jalb etadi, ularda motivatsiya kuchayadi, o'qituvchiga esa individual yondashuvni shakllantirish, o'quvchilarning xatolarini real vaqt rejimida ko'rish va tuzatish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli baholashning samarali metodikasini ishlab chiqish o'qituvchilarning baholash jarayonini soddalashtiradi, vaqtni tejaydi va obyektivlikni oshiradi. Olingan natijalar raqamli baholash vositalarini boshlang'ich ta'lim tizimiga bosqichma-bosqich integratsiya qilish zarurligini tasdiqlaydi.

MUNOZARA

Boshlang'ich sinflarda raqamli baholash vositalaridan foydalanishning metodik imkoniyatlarini shakllantirish bir qator afzalliklarni ko'rsatsa-da, ushbu jarayonni to'liq yo'lga qo'yishda ayrim muammolar ham mavjud. Avvalo, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarurligi aniqlanadi. Ayrim pedagoglar raqamli platformalar bilan ishlashda qiynalishi yoki ulardan to'liq foydalanmasligi metodik samaradorlikni pasaytiradi. Shuningdek, barcha maktablarda texnik vositalar bir xil darajada mavjud emasligi baholash jarayonini teng tashkil etishga to'sqinlik qilishi mumkin. Biroq, shuni ta'kidlash lozimki, raqamli baholash vositalarining o'quvchilar uchun qulayligi, interaktivligi va qiziqarli ekanligi ularning dars jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Munozaralar shuni ko'rsatadiki, raqamli baholashning samarali metodikasini ishlab chiqish nafaqat texnik ta'minotga, balki o'qituvchining metodik tayyorgarligi va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llay bilishiga ham bog'liqdir. Shu bois kelajakda ta'lim

tizimida raqamli baholashni yanada takomillashtirish uchun o'qituvchilarni muntazam o'qitish, metodik qo'llanmalar yaratish va texnik infratuzilmani yaxshilash dolzarb hisoblanadi.

XULOSA

Boshlang'ich ta'limda raqamli baholash vositalaridan foydalanish o'quvchi faoliyatini obyektiv, tizimli va shaffof baholashning eng samarali yo'llaridan biridir. Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarning bilim

darajasi tezkor aniqlanadi, xatolar tahlil qilinadi va individual rivojlanish yo'nalishlari belgilab boriladi. Shuningdek, interaktiv baholash vositalari o'quvchilarda fanga nisbatan qiziqish uyg'otib, ularning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Raqamli baholash metodikasini ishlab chiqish va o'qituvchilarni ushbu jarayonga tayyorlash ta'limning raqamli transformatsiyasini jadallashtiradi. Shu bois, boshlang'ich sinflarda raqamli baholash tizimlarini joriy etish ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini optimallashtirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimova V. "Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish metodikasi." – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Xolmatov A. "Raqamli ta'lim: nazariya va amaliyot." – Toshkent: Fan nashriyoti, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmon.
4. UNESCO. "Digital Learning and Assessment in Primary Education." Paris, 2021.

5. Shodiyeva G. “Elektron baholash tizimlarining boshlang‘ich ta’limdagi o‘rni.” // Ta’lim texnologiyalari jurnali, 2022.
6. Anderson L., Kratvol D. “Bloom taksonomiyasida baholashning zamonaviy talqini.” New York, 2019.
7. Marhamatov A. “Raqamli vositalardan foydalanishning pedagogik-psixologik asoslari.” – Toshkent, 2022.

